

Γνώρισα τον Bob Mundell το 1982 στην Ουάσιγκτον, όταν ήδη εργαζόμουν στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, σε ένα conference με θέμα το διεθνές νομισματικό σύστημα. Δεν θα ξεχάσω ποτέ την πρώτη εντύπωση που μου έκανε, που ήταν η απόλυτη εμπιστοσύνη στις απόψεις του. Όταν κάποιος συνάδελφός του επεσή-

Της ΜΙΡΑΝΤΑΣ ΞΑΦΑ *

μανε ότι τα στοιχεία δεν επιβεβαιώνουν τις απόψεις του, απήντησε: «Αν τα στοιχεία δεν επιβεβαιώνουν τις απόψεις μου, τότε τα στοιχεία είναι λάθος».

Χωρίς να το ξέρει, ήταν ο άνθρωπος που με είχε ωθήσει να σπουδάσω Οικονομικά σχεδόν μία δεκαετία νωρίτερα, όταν διάβασα το βιβλίο του «Man and Economics» και αποφάσισα ότι η χρήση των οικονομικών θεωριών στην επίλυση ή έστω κατανοήση των καθημερινών προβλημάτων ήταν τόσο ενδιαφέρουσα ώστε να αφοσιωθώ σε αυτήν. Από τότε που τον γνώρισα, είχα την τύχη να μεινουμε αχώριστοι και να παρακολουθήσω το έργο και τη δράση του από κοντά.

Ο Mundell πρώτος ανέπτυξε τη θεωρία που απετέλεσε τη βάση για τη χάραξη και άσκηση της οικονομικής πολιτικής σε ανοικτές οικονομίες. Απονέμοντάς του το Nobel Οικονομικών, το 1999, η Σουηδική Ακαδημία Επιστημών επισημαίνει ότι «η συνεισφορά του στη νομισματική ανάλυση και στις βελτιω-

Ο Robert Mundell στο «μικροσκοπιο»

Αναλύοντας τις θεωρητικές απόψεις και πρακτικές του βραβευμένου με Nobel Καναδού οικονομολόγου

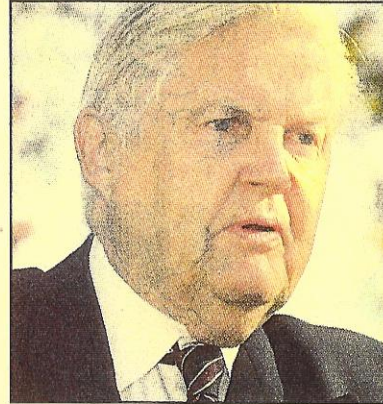
νομισματικές ζώνες παραμένει εξέχουσα και έχει εμπνεύσει γενεές ερευνητών... Ο Mundell επέλεξε τα προβλήματα που ανέλυσε με σχεδόν προφητική ακρίβεια, προβλέποντας την εξέλιξη του διεθνούς νομισματικού συστήματος και της διεθνούς αγοράς κεφαλαίων».

Η επιρροή του στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική, τις τελευταίες δύο δεκαετίες υπήρξε καθοριστική. Η υιοθέτηση του ευρώ το 1999 βασίστηκε στο έργο του πάνω στις «βέλτιστες νομισματικές ζώνες» και η σχεδόν αδιάκοπη ταχύρυθμη ανάπτυξη της αμερικανικής οικονομίας από το 1983 βασίστηκε στις θεωρίες του πάνω στο επιθυμητό μέγεθος οικονομικής πολιτικής και στα «οικονομικά της προσφοράς» (supply-side economics) που υιοθετήθηκαν επί προεδρίας Reagan.

Βέλτιστες νομισματικές ζώνες: Σε πρωτοποριακό άρθρο του, που δημοσιεύτηκε το 1961 στο American Economic Review, ο Mundell έθεσε το ερώτημα εάν κάθε χώρα χρειάζεται αιθνηκό νόμισμα ή είναι προτιμότερο να εκχωρήσει το δικαίωμα άσκησης νομισματικής πολιτικής σε μια υπερεθνική τράπεζα που εκδίδει

κοινό νόμισμα. Τόνισε τα πλεονεκτήματα του κοινού νομίσματος, που περιλαμβάνουν την προώθηση του διεθνούς εμπορίου και τη μείωση της αβεβαιότητας στις εμπορικές και άλλες διασυνοριακές συναλλαγές, και ανέλυσε τις προϋποθέσεις για την επιτυχία ενός παρόμοιου εγχειρήματος. Συμπέρανε ότι σε μία βέλτιστη νομισματική ζώνη απαιτείται υψηλή κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και ευκαμψία στις αποδοχές τους, ώστε να διατηρηθεί η απασχόληση σε υψηλά επίπεδα σε περίπτωση μείωσης της ζήτησης σε μία από τις χώρες-μέλη της ζώνης.

Πάνω σε αυτό το θεωρητικό πλαίσιο βασίστηκε η πορεία προς το ευρώ και γράφηκαν χιλιάδες άρθρα ως προς το κατά πόσον η Ευρώπη αποτελεί βέλτιστη νομισματική ζώνη. Εξετάστηκε η λειτουργία της αμερικανικής οικονομίας σαν πιθανό πρότυπο για την ευρωπαϊκή νομισματική ενοποίηση και η διαδικασία προσαρμογής της σε αποσταθεροποιητικά σοκ σε μία από τις πολιτείες της. Για παράδειγμα, το τέλος του Ψυχρού Πολέμου έπληξε την Καλιφόρνια περισσότερο από άλλες πολιτείες, διότι εκεί είναι η βάση της αμυντικής βιομηχανίας. Πώς απετράπη η αύξηση της ανεργίας στην Καλιφόρνια; Με τη

Πάνω στο θεωρητικό πλαίσιο που ανέπτυξε ο Robert Mundell βασίστηκε η πορεία προς το ευρώ και γράφηκαν χιλιάδες άρθρα ως προς το κατά πόσον η Ευρώπη αποτελεί βέλτιστη νομισματική ζώνη.

μετακίνηση του εργατικού δυναμικού σε άλλες πολιτείες ή την απορρόφησή του σε άλλες βιομηχανίες στην Καλιφόρνια με ενδεχόμενη μείωση των αποδοχών τους. Ο όρος «κεκτημένα δικαιώματα», τόσο προσφιλή στην Ευρώπη, δεν υπάρχει στο αμερικανικό λεξιλόγιο.

Παρόλο που η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας απέχει από το πρότυπο της ευκαμψίας στην κινητικότητα και στις αμοιβές, ο Mundell υπήρξε πάντα οπαδός των σταθερών ισοτιμιών και, κατ' επέκταση, του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος.

Το Μείγμα Νομισματικής - Δημοσιονομικής Πολιτικής: Πώς σχετίζονται

οι επιπτώσεις της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής με την ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και πώς επηρεάζονται αυτές από την υιοθέτηση σταθερών ή κυμαινόμενων ισοτιμιών; Σε άλλο πρωτοποριακό του άρθρο («Capital Mobility and Stabilization Policy under Fixed and Flexible Exchange Rates», Canadian Journal of Economics, 1963), ο Mundell αναλύει τις επιπτώσεις αυτές χρησιμοποιώντας ένα κομψό θεωρητικό πλαίσιο και εξαγωγώντας ξεκάθαρα και βαρυσήμαντα συμπεράσματα.

Με καθεστώς σταθερής ισοτιμίας και ελεύθερης κίνησης κεφαλαίων, η κεντρική τράπεζα παρεμβαίνει στην αγορά συναλλάγματος για να ικανο-

ποιήσει τη ζήτηση συναλλάγματος στη σταθερή ισοτιμία. Έτσι χάνει τον έλεγχο της νομισματικής κυκλοφορίας, που αυτόματα προσαρμόζεται στη ζήτηση. Η ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων εγγυάται τη διατήρηση των επιτοκίων στα διεθνή επίπεδα, εφόσον η ισοτιμία παραμένει σταθερή. Έτσι η δημοσιονομική πολιτική μπορεί να επηρεάσει την οικονομική δραστηριότητα, χωρίς να προσκρούει σε αναντιστοίχηση της ισοτιμίας ή αύξηση των επιτοκίων. Η δημοσιονομική πολιτική είναι ανίσχυρη, η νομισματική πολιτική ανίσχυρη.

Το αντίθετο συμβαίνει σε καθεστώς κυμαινόμενης ισοτιμίας και ελεύθερης κίνησης κεφαλαίων. Η κεντρική τράπεζα δεν παρεμβαίνει καθόλου στην αγορά συναλλάγματος, αφήνοντας τη διακύμανση της ισοτιμίας να εξισορροπήσει την προσφορά και τη ζήτηση. Η δημοσιονομική πολιτική καθίσταται ανίσχυρη διότι η αύξηση των δαπανών αυξάνει τη ζήτηση χρήματος και τείνει να αυξήσει τα επιτόκια, ελκύνοντας κεφάλαια από το εξωτερικό που ισχυροποιούν την ισοτιμία. Η επακόλουθη χειροτέρευση του εμπορικού ισοζυγίου ανατρέπει την επίπτωση της δημοσιονομικής πολιτικής πάνω στην οικονομική δραστηριότητα.

Η ανάλυση αυτή, που γράφτηκε λίγο αφότου ο Καναδάς (πατρίδα του Mundell) υιοθέτησε καθεστώς κυμαινόμενης ισοτιμίας με το δολάριο ΗΠΑ, έγινε πολύ πιο επίκαιρη τις επόμενες δεκαετίες με την κατάρρευση του συστήματος σταθερών ισοτιμιών Bretton Woods το 1973 και τη βαθμιαία απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων. Οι αναλύσεις του Mundell απετέλεσαν τη βάση για περαιτέρω έρευνες από μαθητές του, όπως ο Rudi Dornbusch του MIT, και άλλους, ως προς τα αίτια των συναλλαγματικών κρίσεων.

Σε άλλες αναλύσεις του ο Mundell εξέτασε πώς τα δύο βασικά εργαλεία οικονομικής πολιτικής, η νομισματική και δημοσιονομική πολιτική, πρέπει να χρησιμοποιούνται για την επίτευξη δύο στόχων, της εσωτερικής και εξωτερικής ισορροπίας, δηλ. της πλήρους απασχόλησης με χαμηλό πληθωρισμό και ισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών. Υπεστήριξε ότι οι νομισματικές αρχές πρέπει να είναι ανεξάρτητες από τις κυβερνήσεις και να έχουν μόνο στόχο τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, θέση που σήμερα είναι αυτονόητη αλλά χρειάστηκε η εμπειρία του στασιμοληθωρισμού της δεκαετίας του 1970 για να γίνει ευρέως αποδεκτή.